

Ghid

cu privire la indicii de referință ne semnificativi din Regulamentul privind indicii de referință

Cuprins

I. Domeniu de aplicare	3
II. Referințe legislative, abrevieri și definiții	3
III. Obiect.....	5
IV. Obligații de conformare și raportare.....	5

I. Domeniu de aplicare

Cui i se aplică?

1. Prezentul ghid se aplică autorităților competente desemnate în temeiul articolului 40 din Regulamentul privind indicii de referință, administratorilor, astfel cum sunt definiți la articolul 3 alineatul (1) punctul 6 din același regulament și contribuitorilor supravegheați, astfel cum sunt definiți la articolul 3 alineatul (1) punctul 10 din regulamentul amintit.

Ce se aplică?

2. Ghidul se aplică în legătură cu furnizarea de indici de referință ne semnificativi și contribuția la indicii de referință ne semnificativi (articolul 5, articolul 11, articolul 13, articolul 16 din BMR).

Când se aplică?

3. Ghidul se aplică după două luni de la data publicării ghidului pe site-ul web al ESMA în toate limbile oficiale ale UE.

II. Referințe legislative, abrevieri și definiții

Referințe legislative

Regulamentul ESMA Regulamentul (UE) nr. 1095/2010 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 noiembrie 2010 de instituire a Autorității europene de supraveghere (Autoritatea Europeană pentru Valori Mobiliare și Piețe), de modificare a Deciziei nr. 716/2009/CE și de abrogare a Deciziei 2009/77/CE a Comisiei¹.

BMR Regulamentul (UE) 2016/1011 al Parlamentului European și al Consiliului din 8 iunie 2016 privind indicii utilizați ca indici de referință în cadrul instrumentelor financiare și al contractelor financiare sau pentru a măsura performanțele fondurilor de investiții și de modificare a Directivelor 2008/48/CE și 2014/17/UE și a Regulamentului (UE) nr. 596/2014.

Abrevieri

---

¹ JO L 331, 15.12.2010, p. 84.

IRN-uri

Indici de referință ne semnificativi

Definiții

4. Dacă nu se precizează altfel, termenii utilizați în Regulamentul privind indicii de referință au același înțeles în acest ghid. În plus, se aplică următoarele definiții:

Autoritate competentă O autoritate desemnată în baza articolului 40 din Regulamentul privind indicii de referință.

III. Obiect

5. Scopul ghidului este de a asigura aplicarea comună, uniformă și consecventă, pentru IRN-uri, a cerințelor privind funcția de supraveghere prevăzute la articolul 5 din BMR, a dispozițiilor privind datele de intrare prevăzute la articolul 11 din BMR, a dispoziției privind transparența metodologiei de la articolul 13 din BMR și a cerințelor în materie de guvernanță și control pentru contribuitorii supravegheați prevăzute la articolul 16 din BMR.

IV. Obligații de conformare și raportare

Statutul ghidului

6. Ghidul cuprinde orientări emise în temeiul articolului 16 din Regulamentul ESMA. În conformitate cu articolul 16 alineatul (3) din Regulamentul ESMA, autoritățile competente și participanții pe piețele financiare trebuie să depună toate eforturile pentru a respecta acest ghid.
7. Autoritățile competente cărora li se aplică ghidurile trebuie să le respecte prin introducerea acestora în practicile lor de supraveghere, inclusiv în cazul în care anumite orientări dintr-un document se adresează în principal participanților la piața financiară.

Cerințe de raportare

8. În decurs de două luni de la data publicării ghidului pe site-ul web al Autorității Europene pentru Valori Mobiliare și Piețe în toate limbile oficiale ale UE, autoritățile competente cărora li se aplică acest ghid trebuie să notifice ESMA dacă (i) respectă sau (ii) nu respectă, dar intenționează să respecte sau dacă (iii) nu respectă și nu intenționează să respecte ghidul. În caz de neconformitate, autoritățile competente trebuie, de asemenea, să notifice ESMA în decurs de două luni de la data publicării ghidului pe site-ul web al ESMA în toate limbile oficiale ale UE cu privire la motivele de neconformare cu ghidul.
9. În lipsa unui răspuns în acest termen, se va considera că autoritățile competente nu se conformează. Un model de notificare este disponibil pe site-ul ESMA. Formularul de notificare se completează și se trimite la ESMA folosind următoarea adresă de e-mail: bmr@esma.europa.eu.
10. Administratorii de IRN-uri și contribuitorii supravegheați nu sunt obligați să raporteze dacă se conformează sau nu cu ghidul.

V. Ghid cu privire la indicii de referință nesemnificativi

V.I. Orientări privind procedurile și caracteristicile funcției de supraveghere (articolul 5 din BMR)

Domeniu de aplicare

11. Fără a aduce atingere prevederilor articolului 26 alineatul (4) din BMR, punctele 20 și 21 nu se aplică administratorilor de IRN-uri care au optat să nu aplice articolul 5 alineatul (2) din BMR.

Componența funcției de supraveghere

12. Funcția de supraveghere trebuie să fie compusă din unul sau mai mulți membri care, împreună, dispun de competențele și expertiza corespunzătoare pentru supravegherea furnizării unui anumit indice de referință și pentru responsabilitățile pe care trebuie să le îndeplinească funcția de supraveghere. Membrii funcției de supraveghere trebuie să aibă cunoștințe corespunzătoare cu privire la piața activului suport sau realitatea economică pe care urmărește să le măsoare indicele de referință.
13. Administratorii de indici de referință bazați pe date reglementate trebuie să ia în calcul posibilitatea de a include, în calitate de membri ai funcției de supraveghere, reprezentanți ai entităților enumerate în definiția unui indice de referință bazat pe date reglementate prevăzută la articolul 3 alineatul (1) punctul 24 din BMR.
14. În cazul în care un indice de referință se bazează pe contribuții, iar reprezentanții contribuitorilor săi sau ai entităților supravegheate care utilizează indicii de referință sunt membri ai funcției de supraveghere, administratorul trebuie să se asigure că numărul membrilor cu conflicte de interese nu atinge și nu depășește majoritatea simplă. Înainte de numirea membrilor, administratorii trebuie, de asemenea, să identifice și să țină seama de conflictele care decurg din relațiile dintre potențialii membri și alți actori externi, în special cele care rezultă dintr-un potențial interes față de nivelul indicilor de referință relevanți.
15. Persoanele direct implicate în furnizarea indicelui de referință care pot fi membri ai funcției de supraveghere nu trebuie să aibă drepturi de vot. Reprezentanții organului de conducere nu trebuie să fie membri sau observatori, dar pot fi invitați să participe la reuniuni prin funcția de supraveghere, dar fără drept de vot.
16. Membrii funcției de supraveghere nu trebuie să includă persoane care au făcut obiectul unor sancțiuni de natură administrativă sau penală referitoare la servicii financiare, în special manipularea sau tentativa de manipulare prevăzută în Regulamentul (UE) nr. 596/2014.

Caracteristicile și poziționarea funcției de supraveghere

17. Funcția de supraveghere trebuie să facă parte din structura organizatorică a administratorului sau a societății-mamă a grupului căruia îi aparține, dar să fie separată de organul de conducere și de alte funcții de guvernanță ale administratorului de indici de referință.
18. Funcția de supraveghere trebuie să evalueze și, dacă este cazul, să conteste deciziile organismului de conducere al administratorului în ceea ce privește îndeplinirea cerințelor BMR. Fără a aduce atingere articolului 5 alineatul (3) litera (i) din BMR, funcția de supraveghere trebuie să adreseze organului de conducere toate recomandările privind supravegherea de indici de referință.
19. În cazul în care funcția de supraveghere constată că organul de conducere a acționat sau intenționează să acționeze contrar unei recomandări sau decizii ale funcției de supraveghere, trebuie să înregistreze acest fapt în mod clar în procesul-verbal al următoarei sale reuniuni sau în registrul deciziilor sale.

Procedurile care reglementează funcția de supraveghere

20. O funcție de supraveghere a unui administrator de IRN-uri trebuie să aibă proceduri care să vizeze cel puțin următoarele domenii:
  - a. criteriile de selecție a membrilor săi;
  - b. alegerea, numirea sau destituirea și înlocuirea membrilor săi;
  - c. suspendarea drepturilor de vot ale membrilor externi pentru deciziile care ar avea un impact direct asupra organizațiilor pe care le reprezintă;
  - d. obligarea membrilor să dezvăluie orice conflict de interese semnificativ înainte de discutarea unui punct pe ordinea de zi în cadrul reuniunilor funcției de supraveghere;
  - e. excluderea membrilor de la discuții specifice în privința cărora fac obiectul unui conflict de interese;
  - f. accesul său la documentația necesară pentru îndeplinirea sarcinilor sale;
  - g. măsurile care trebuie luate în cazul încălcării codului de conduită;
  - h. notificarea către autoritatea competentă a oricărei suspiciuni de abuz de piață comis de contribuitori sau de administrator;
  - i. prevenirea divulgării necorespunzătoare a informațiilor confidențiale sau sensibile primite, produse sau discutate de funcția de supraveghere;

- j. divulgarea către public a declarației privind conflictele de interese majore ale membrilor.

21. În cazul în care funcția de supraveghere este efectuată de o persoană fizică, literele (c) și (e) de la punctul anterior nu se aplică, iar administratorul trebuie să numească un organism adecvat înlocuitor sau altă persoană fizică pentru a se asigura că sarcinile funcției de supraveghere pot fi îndeplinite cu consecvență în absența persoanei responsabile pentru funcția de supraveghere.

Lista neexhaustivă a mecanismelor de guvernare ale funcției de supraveghere

22. Structura și componența funcției de supraveghere trebuie stabilite, după caz, în conformitate cu una sau mai multe dintre următoarele liste neexhaustive:

- a. Cu excepția cazului în care complexitatea sau vulnerabilitatea IRN-urilor indică altfel, una sau mai multe persoane fizice care fac parte din personalul administratorului sau alte persoane fizice ale căror servicii sunt puse la dispoziția administratorului sau sub controlul administratorului și care nu sunt direct implicate în furnizarea unui indice de referință relevant și nu se află în conflict de interese, în special cele care rezultă dintr-un potențial interes față de nivelul indicelui de referință;
- b. Un comitet independent de supraveghere alcătuit printr-o reprezentare echilibrată a părților interesate, incluzând entitățile supravegheate care utilizează indicele de referință, contribuitorii la indicii de referință și alte părți interesate externe, cum ar fi operatorii de infrastructuri de piață și alte surse de date de intrare, precum și membrii independenți și personalul administratorului care nu sunt direct implicați în furnizarea indicilor de referință relevanți sau în alte activități conexe;
- c. În cazul în care administratorul nu este în întregime deținut sau controlat de contribuitorii la indicele de referință sau de entitățile supravegheate care îl utilizează și nu există alte conflicte de interese la nivelul funcției de supraveghere, un comitet de supraveghere alcătuit din angajați care reprezintă părți ale organizației administratorului care nu sunt direct implicate în furnizarea indicilor de referință relevanți sau în alte activități conexe sau, dacă acești angajați nu sunt disponibili, din membri independenți.
- d. O funcție de supraveghere formată din mai multe comitete, fiecare responsabil pentru:
  - i. supravegherea unui IRN, a unui tip de IRN-uri sau a unei familii de IRN-uri; sau
  - ii. un subset al responsabilităților și sarcinilor de supraveghere, cu condiția ca o singură persoană sau un comitet să fie desemnat(ă) responsabil(ă) pentru direcția generală și coordonarea funcției de supraveghere

și pentru interacțiunea cu organul de conducere al administratorului indicelui de referință și al autorității competente.

V.II. Orientări privind datele de intrare (articolul 11 din BMR)

Domeniu de aplicare

23. Fără a aduce atingere prevederilor articolului 26 alineatul (4) din BMR, literele (a) și (b) de la punctul 25 nu se aplică administratorilor de IRN-uri care au optat să nu aplice articolul 11 alineatul (1) litera (b) din BMR.
24. Fără a aduce atingere prevederilor articolului 26 alineatul (4) din BMR, punctul 26 nu se aplică administratorilor de IRN-uri care sunt indici de referință bazați pe date reglementate și nici administratorilor de IRN-uri care au optat să nu aplice articolul 11 alineatul (3) din BMR.

Asigurarea unor date de intrare adecvate și verificabile

25. În sensul articolului 11 alineatul (3) literele (a) și (b) din BMR, administratorul unui IRN trebuie să se asigure că dispune de toate informațiile necesare care îi permit să verifice următoarele aspecte legate orice date de intrare pe care le utilizează pentru indicele de referință, după caz:
  - a. dacă transmițătorul este autorizat să contribuie cu datele de intrare în numele contribuitorului în conformitate cu orice cerință de autorizare prevăzută la articolul 15 alineatul (2) litera (b) din BMR;
  - b. dacă datele de intrare sunt furnizate de contribuitor sau selectate dintr-o sursă specificată de administrator, într-un interval de timp stabilit de administrator;
  - c. dacă datele de intrare îndeplinesc cerințele stabilite în metodologia indicelui de referință.

Procedurile interne de supraveghere și de verificare ale unui contribuitor la un IRN

26. Procedurile interne de supraveghere și de verificare ale unui contribuitor pe care administratorul unui IRN trebuie să le asigure în conformitate cu articolul 11 alineatul (3) litera (b) din BMR trebuie să includă cel puțin următoarele:
  - a. proceduri care reglementează:
    - i. comunicarea informațiilor către administrator, la cererea acestuia;
    - ii. raportarea periodică către conducerea superioară a contribuitorului cu privire la sarcinile îndeplinite de cele trei niveluri ale funcțiilor de control;

- iii. mijloacele de cooperare și fluxul de informații între cele trei niveluri ale funcțiilor de control.
- b. stabilirea și menținerea unei funcții interne care să servească drept prim nivel de control al contribuției cu date de intrare și să răspundă de îndeplinirea următoarelor atribuții:
- i. efectuarea unei verificări eficace a datelor de intrare înainte de contribuția acestora;
  - ii. verificarea dacă transmitătorul este autorizat să contribuie cu date de intrare în numele contribuitorului în conformitate cu orice cerință impusă de articolul 15 alineatul (2) litera (b) din BMR;
  - iii. asigurarea faptului că accesul la contribuțiile cu date de intrare se limitează la persoanele implicate în procesul de contribuție, cu excepția cazului în care accesul este necesar în scopuri de audit, în scopuri de investigare sau în scopuri prevăzute de lege.
- c. stabilirea și menținerea unei funcții interne care să servească drept al doilea nivel de control al contribuției cu date de intrare și să răspundă de îndeplinirea următoarelor atribuții:
- i. instituirea și menținerea unei proceduri de denunțare a neregulilor, care să includă garanții adecvate pentru denunțatori;
  - ii. stabilirea și menținerea procedurilor de raportare internă a oricărei manipulari reale sau tentative de manipulare a datelor de intrare, pentru orice nerespectare a politicilor proprii ale contribuitorului legate de indicii de referință și pentru investigarea acestor de evenimente de îndată ce devin evidente;
  - iii. supravegherea comunicărilor relevante dintre personalul funcției de front office direct implicat în contribuția cu date de intrare și, de asemenea, a comunicărilor relevante dintre acest personal și alte funcții interne sau organisme externe atunci când controalele efectuate de această funcție de al doilea nivel generează îngrijorări;
  - iv. stabilirea, menținerea și gestionarea unei politici în materie de conflicte de interese cu privire la conflictele de interese reale sau potențiale majore, care să asigure:
    - 1. identificarea și divulgarea de către administrator a unor conflicte de interese reale sau potențiale majore cu privire la orice angajat al funcției de front office a contribuitorului care este implicat în procesul de contribuție;
    - 2. absența oricărei legături directe sau indirecte între remunerația unui transmitător și valoarea indicelui de referință, valoarea datelor specifice furnizate sau efectuarea oricărei activități desfășurate de contribuitor care ar putea genera un conflict de interese legat de contribuția cu date de intrare la indicele de referință;

3. o separare clară a sarcinilor între personalul de front-office implicat în contribuția cu date de intrare și un alt personal al funcției de front office, după caz, ținând seama de: puterea discreționară implicată în procesul de contribuție; natura, amploarea și complexitatea activităților contribuitorului; dacă pot apărea conflicte de interese între contribuția cu date de intrare la indicatorul de referință și activitățile de tranzacționare sau de altă natură efectuate de contribuitor.
- d. stabilirea și menținerea unei funcții interne, independente de primul și al doilea nivel al funcțiilor de control, care să servească drept al treilea nivel de control al contribuției cu date de intrare și să răspundă de efectuarea periodică de verificări asupra controalelor exercitate de celelalte două funcții de control.

V.III. Orientări privind transparența metodologiei (articolul 13 din BMR)

Elemente-cheie ale metodologiei utilizate pentru stabilirea unui IRN

27. Informațiile care trebuie furnizate de un administrator al unui IRN sau al unei familii de IRN-uri, în conformitate cu cerința prevăzută la articolul 13 alineatul (1) litera (a) din BMR, trebuie să includă, după caz, cel puțin următoarele elemente:
  - a. o definiție și o descriere a indicelui de referință sau a familiei de IRN-uri, precum și a pieței sau a realității economice pe care urmează să le măsoare;
  - b. moneda sau altă unitate de măsură a indicelui de referință sau a familiei de IRN-uri;
  - c. tipurile de date de intrare utilizate pentru stabilirea indicelui de referință sau a familiei de IRN-uri și prioritatea dată fiecărui tip;
  - d. o descriere a elementelor constitutive ale indicelui de referință sau a familiei de IRN-uri și a criteriilor utilizate pentru selectarea și ponderarea lor;
  - e. orice cerințe minime privind cantitatea datelor de intrare și orice standarde minime privind calitatea datelor de intrare utilizate;
  - f. normele clare de identificare a modului și a momentului în care se poate exercita puterea discreționară în stabilirea indicelui de referință sau a familiei de IRN-uri;
  - g. componența oricărui grup de contribuitori și criteriile utilizate pentru a se stabili eligibilitatea pentru calitatea de membru al grupului;
  - h. dacă indicele de referință sau familia de IRN-uri ține seama de orice reinvestire a dividendelor sau cupoanelor plătite de constituenții săi;

- i. limitările potențiale ale metodologiei și indicarea oricărei metodologii care trebuie utilizată în circumstanțe excepționale, inclusiv în cazul unei piețe nelichide sau în perioade de stres sau în care sursele de date privind tranzacțiile pot fi insuficiente, inexacte sau nesigure;
- j. dacă metodologia poate fi modificată periodic pentru a se asigura că indicele de referință sau familia de IRN-uri rămâne reprezentativ(ă) pentru piața relevantă sau pentru realitatea economică, pentru orice criterii care trebuie utilizate pentru a se stabili când este necesară o astfel de modificare.

Detalii privind evaluarea internă și aprobarea metodologiei

28. Informațiile care trebuie furnizate de un administrator al unui IRN sau al unei familii de IRN-uri, în conformitate cu cerința prevăzută la articolul 13 alineatul (1) litera (b) din BMR, trebuie să includă o descriere a politicilor și procedurilor referitoare la evaluarea internă și aprobarea metodologiei.

Modificări substanțiale aduse metodologiei

29. Informațiile care trebuie furnizate de un administrator al unui IRN sau al unei familii de IRN-uri, în conformitate cu cerința prevăzută la articolul 13 alineatul (1) litera (c) din BMR, trebuie să includă cel puțin o descriere a informațiilor care trebuie divulgate de administrator la începutul fiecărui exercițiu de consultare, inclusiv o cerință de dezvăluire a elementelor-cheie ale metodologiei care, în opinia sa, ar fi afectate de modificarea substanțială propusă.

V.IV. Orientări privind cerințele de guvernare și de control pentru contribuitorii supravegheați (articolul 16 din BMR)

Domeniu de aplicare

30. Fără a aduce atingere prevederilor articolului 26 alineatul (4) din BMR, punctele 33, 34, 35 și 36 nu sunt aplicabile contribuției la IRN-uri pentru care administratorii au optat să nu aplice articolul 16 alineatul (2) din BMR.
31. Fără a aduce atingere prevederilor articolului 26 alineatul (4) din BMR, punctul 37 nu este aplicabil contribuției la IRN-uri pentru care administratorii au optat să nu aplice articolul 16 alineatul (3) din BMR.

Cadrul de control al contribuitorilor supravegheați la IRN-uri

32. Cadrul de control de care trebuie să dispună un contribuitor supravegheat care contribuie la IRN-uri în conformitate cu articolul 16 alineatul (1) din BMR trebuie să includă stabilirea și menținerea cel puțin a următoarelor controale:
- a. un mecanism de supraveghere eficient pentru monitorizarea procesului de contribuție cu date de intrare care să includă un sistem de gestionare a riscurilor, identificarea personalului de nivel superior care răspunde de procesul de contribuție cu date și implicarea oricărei funcții de conformitate și de audit intern în cadrul organizației contribuitorului;
  - b. o politică privind denunțarea neregulilor, incluzând garanțiile corespunzătoare pentru denunțători;
  - c. o procedură pentru detectarea și gestionarea încălcărilor BMR. Procedura de gestionare a încălcărilor trebuie să includă examinarea oricărei încălcări sau erori detectate și înregistrarea acțiunilor întreprinse în consecință.

Controale privind transmițătorii ale contribuitorilor supravegheați la IRN-uri

33. Sistemele și controalele de care trebuie să dispună un contribuitor supravegheat care contribuie la IRN-uri în conformitate cu articolul 16 alineatul (2) litera (a) din BMR trebuie să includă un proces documentat și eficient pentru contribuția cu date și să cuprindă cel puțin următoarele:
- a. un proces de desemnare a transmițătorilor și de desemnare a înlocuitorilor;
  - b. proceduri și sisteme de monitorizare a datelor utilizate pentru contribuții și a contribuțiilor în sine, capabile să producă alerte în conformitate cu parametrii predefiniți de contribuitor.

Gestionarea conflictelor de interese ale contribuitorilor supravegheați la IRN-uri

34. Măsurile de gestionare a conflictelor de interese de care un contribuitor supravegheat care contribuie la un IRN trebuie să dispună în conformitate cu articolul 16 alineatul (2) litera (c) din BMR trebuie să cuprindă cel puțin următoarele măsuri:
- a. un registru al conflictelor de interese majore care trebuie actualizat și utilizat pentru a înregistra eventualele conflicte de interese majore identificate și măsurile luate pentru a le gestiona. Registrul trebuie să fie accesibil auditorilor interni sau externi;

- b. separarea fizică a transmițătorilor de ceilalți angajați ai contribuitorului, în cazul în care o astfel de separare este adecvată ținând seama de puterea discreționară implicată în procesul de contribuție; natura, amploarea și complexitatea activităților contribuitorului; dacă pot apărea conflicte de interese între contribuția cu date de intrare la indicatorul de referință și activitățile de tranzacționare sau de altă natură efectuate de contribuitor. În mod alternativ, normele care reglementează interacțiunea transmițătorilor cu personalul de front office.
35. Măsurile de gestionare a conflictelor de interese trebuie să includă, de asemenea, politici de remunerare în raport cu transmițătorii, care să garanteze că remunerația unui transmițător al unui contribuitor supravegheat care contribuie la IRN-uri nu are legătură cu următoarele:
- a. valoarea indicelui de referință;
  - b. valorile specifice ale datelor furnizate; și
  - c. efectuarea oricărei activități specifice de către contribuitorul supravegheat care poate genera un conflict de interese legat de contribuția cu date de intrare la IRN.

Cerințe în materie de ținere a evidențelor pentru contribuitorii supravegheați la IRN-uri

36. Evidențele care trebuie păstrate în conformitate cu articolul 16 alineatul (2) litera (d) din BMR a comunicărilor privind furnizarea de date de intrare de către contribuitorul supravegheat care contribuie la IRN-uri trebuie să includă evidențe ale contribuțiilor făcute (adică cifra transmisă administratorilor) și numele transmițătorilor.

Politici privind avizele experților ale contribuitorilor supravegheați la IRN-uri

37. Politicile pe care un contribuitor supravegheat care contribuie la IRN-uri trebuie să le instituie în conformitate cu articolul 16 alineatul (3) din BMR, în cazul în care datele de intrare se bazează pe avize ale experților, trebuie să includă cel puțin următoarele elemente:
- a. un cadru care să asigure coerența între diferiți transmițători și consecvența în timp, în legătură cu utilizarea puterii de decizie sau a puterii discreționare;
  - b. proceduri de examinare periodică a oricărei utilizări a puterii de decizie sau a puterii discreționare.